

**MOKINIO, BESIMOKANČIO APLINKOTVARKININKO SPECIALYBĖS,
SAUGOS IR SVEIKATOS INSTRUKCIJA
Nr. 2-12**

I. BENDROJI DALIS

1. Vykdėti Marijampolės PRC darbo tvarkos taisyklių, nustatyto darbo ir poilsio laiko reikalavimus, ilsėtis, valgyti ir rūkyti tam tikslui skirtose vietose, dirbti tik tą darbą, kurį paveda profesijos mokytojas, ir tik tada, kai yra žinomi saugūs jo atlikimo būdai.

2. Praktinių užsiėmimų metu būti dėmesingam, atidžiam, atsargiam, nesikalbėti su pašaliniais ir netrukdyti dirbti kitiems.

3. Palaikyti tvarką darbo vietoje.

4. Darbo vietoje neturi būti pašalinių žmonių.

5. Mokinys privalo dirbti su asmeninėmis apsaugos priemonėmis

6. Mokiniui draudžiama dirbti su aplinkotvarkoje naudojama technika, pneumatinais ir elektriniais įrankiais, jei jis nėra apmokytas neinstrukuotas, kaip reikia saugiai dirbti šiais įrankiais ir įrengimais.

7. Darbo metu užtikrinti švarą ir tvarką darbo vietoje, stebėti praėjimų ir pravažiavimų saugumą.

8. Draudžiama be profesijos mokytojo žinios patikėti darbo priemones kitam asmeniui, savavališkai atlikinėti darbus nesusijusius su užduoties vykdymu. Pasišalinti iš darbo vietos galima tik gavus profesijos mokytojo leidimą.

9. Mokinys turi žinoti mokykloje, įmonėje, darbo vietose (objektuose) esančius saugos ir sveikatos apsaugos ženklus bei vykdyti tai, ką tie ženklai nurodo.

Simbolis	Reikšmė	Simbolis	Reikšmė
ĮSPĖJAMIEJI ŽENKLAI			
	Bendrasis įspėjamasis ženklas		Įspėjimas. Elektros srovės poveikis
	Įspėjimas. Judančios mašinos dalys		Įspėjimas. Pavojus prisipausti
	Įspėjimas. Krentantys daiktai		Įspėjimas. Slidus paviršius
	Įspėjimas. Galima susižeisti galvą		Įspėjimas. Karšti paviršiai
	Įspėjimas. Kenksminga arba dirginanti medžiaga		Įspėjimas. Degi medžiaga

ĮPAREIGOJAMIEJI ŽENKLAI				
	Bendrasis privalomasis veiksmas			Skaityti gamintojo pateiktą įrenginio eksploatavimo instrukciją, aprašymą
	Būtina vilkėti apsauginius drabužius			Būtina avėti apsauginius batus
	Būtina naudoti apsauginius akinius			Būtina mėvėti apsaugines pirštines
	Būtina dėvėti apsauginį šalmą			Būtina dėvėti kepuraitę
DRAUDŽIAMIEJI ŽENKLAI				
	Bendrasis draudžiamasis ženklas			Eiti pašaliniams asmenims draudžiama
	Draudžiama naudoti ugnį, atvirą šviesos šaltinį			Draudžiama rūkyti
INFORMACINIAI ŽENKLAI				
	Rinkimosi vieta			Rūkymo vieta
	Pirmoji pagalba			Skubios pagalbos telefonas
	Evakuacinis išėjimas tiesiai			Avarinis išėjimas
 	Evakuacinis išėjimas į kairę		 	Evakuacinis išėjimas į dešinę
	Gesintuvas			Gaisrinės žarnos ritinys
	Gaisrinis hidrantas			Gaisro aliarmo skelbimo vieta

II. PROFESINĖS RIZIKOS VEIKSNIAI. SAUGOS PRIEMONĖS NUO JŲ POVEIKIO

- Pavojingi, kenksmingi ir kiti rizikos veiksniai, esantys ar galintys pasireikšti darbuotojo darbo aplinkoje, galimas poveikis darbuotojo saugai ir sveikatai, prevencinės priemonės:

 Elektros srovės poveikis	Galimos traumos, širdies darbo sutrikimas, mirtis.	Neliesiti plikomis rankomis neizoliuotų srovinių elektros įrangos dalių, pačiam neremontuoti elektrinių įrankių, kirtiklių, jungiklių, kištukinių lizdų, nekeisti saugiklių.
Pavojingas veiksnys	Galimos pasekmės	Veiksmai norint išvengti pavojaus
 Įrenginių ir įrankių eksploatavimo reikalavimų nesilaikymas	Galimos traumos.	Nuolat tikrinti įrankių ir įrenginių techninę būklę, tvarkingumą, nedirbti su netvarkingais įrankiais ir įrenginiais, juos naudoti pagal paskirtį ir laikytis jų eksploatavimo reikalavimų.
 Besisukančios ar kitaip judančios neuždengtos įrenginio dalys	Galimos traumos.	Neliesiti rankomis besisukančių ar kitaip judančių dirbančio įrenginio dalių, kurių negalima uždengti apsaugomis, skydais. Nedėvėti darbo rūbų palaidais skvernais, atsegtomis rankovėmis, nenešioti raiščių, grandinėlių.
  Krentantys daiktai. Krovinio užgriuvimas. Pakeltas krovinys	Galimi galvos, galūnių sužalojimai.	Daiktus, įrankius, priemones darbo vietoje sudėti taip, kad jie negalėtų nukristi. Nestovėti po pakeltu, keliamu krovinium. Krovinių kėlimo zonose dėvėti apsauginį šalną.
  Gaisro ar sprogių galimybė	Galimos traumos, nudegimai.	Nelaikyti darbo vietoje tepalų ir kitų degių bei sprogių medžiagų, tepaluotų skudurų.
 Cheminės medžiagos	Galimi apsinuodijimai.	Vadovautis saugos duomenų lapuose nurodytais reikalavimais bei naudoti nurodytas asmenines apsaugos priemones.
 Kritimas iš aukščio	Galimi įvairūs sužeidimai.	Palipimui naudoti tik stabilias, tvarkingas paaukštinimo priemones. Draudžiama nuo paaukštinimo priemonių šokti.
  Darbo vietos, praėjimo kelių užkrovimas, užgriozdinimas daiktais, paslydimas, pargriuvimas	Galimi įvairūs sužeidimai, įvairaus sunkumo traumos: kaulų lūžiai, raumenų sistemos sužalojimai.	Darbo vietoje grindų dangos turi būti neslidžios, sausos, lygios. Esant slidžioms grindims, nedelsiant jas išvalyti. Nuolat palaikyti tvarką darbo vietoje, neužgriozdinti daiktais.
Fizinė perkrova	Galimos traumos, raumenų patempimai.	Nekelti vienam daiktų, krovinių, viršijančių leistiną krovinio kėlimo normą. Leidžiama nepavojinga vienkartinė keliamo ir pernešamo krovinio masė kartu dirbant kitą darbą (iki dviejų kartų per valandą): vyrams – 5-25 kg; moterims – 3-15 kg . Jeigu svoris yra didesnis, kelti dviese.
 Įkaitę paviršiai, karštos įrenginių, mechanizmų dalys	Galimi įvairūs terminiai sužeidimai.	Nesiliesti ir plikomis rankomis neliesiti įkaitusių paviršių kurių negalima uždengti apsaugomis.
Darbas mechanizmų ir transporto judėjimo zonose	Galimos avarijos ir traumos.	Saugotis judančio transporto, vaikščioti tik numatytais takais ir praėjimas, nestovėti po keliamais kroviniais.
Dulkės (organinės ir neorganinės kilmės), garai, aerozoliai	Neigiamas poveikis organizmui, galimos alerginės ir profesinės ligos.	Jeigu dulkių kiekis oro užterštumas viršija leistiną normą jo sumažinti negalima, reikia dėvėti tinkamai priderintą respiratorių.

Pavojingas veiksnys	Galimos pasekmės	Veiksmai norint išvengti pavojaus
Erkių ir kitų vabzdžių įkandimai - galimi susirgimai.	Gali gautis alergija, ištikti anafilaksinis šokas, kartais baigiantis mirtimi	Asmenims, kurie yra rizikos grupėje, vengti vietų kur gali kilti pavojus. Naudoti asmenines apsaugos priemones. Turėti med. priemonių pirmai pagalbai suteikti.
Vibracija	Neigiamas poveikis visam organizmui, nuovargis.	Jei negalima pašalinti vibracijos šaltinio ar jos sumažinti, darbo metu daryti pertraukas.
Nepakankamas darbo vietos apšvietimas	Didėja akių nuovargis, regos susilpnėjimas, galimos darbo klaidos.	Jeigu bendras apšvietumas yra mažesnis už nurodytą teisės aktuose, būtina didinti šviestuvų kiekį ar papildomai naudoti kilnojamus šviestuvus.
Nepalankios meteorologinės sąlygos	Galimi įvairūs susirgimai, nušalimai, traumos.	Įvertinti meteorologines sąlygas, apsirengti tinkamus šioms sąlygoms darbo rūbus, avalynę.
Psichologinė įtampa, stresas, smurtas	Galimi susirgimai, ūminės arba lėtinės ligos.	Stengtis išvengti stresinių situacijų. Konfliktus spręsti taikiai. Dėl smurto galimi įvairūs kūno sužalojimai, todėl reikia vengti konflikto su chuliganiškai nusiteikusiais asmenimis, klientais. Apie juos pranešti policijai, tiesioginiam vadovui arba darbdaviui. Pranešimui apie pavojų turi būti mobilus telefonas ar kita ryšio priemonė.

2. Mokinys privalo praktinių užsiėmimų metu dirbti asmeninėmis apsaugos priemonėmis:

2.1. galvai apsaugoti;

2.2. rankoms ir plaštakoms apsaugoti;

2.3. kojoms ir pėdoms apsaugoti;

2.4. akims apsaugoti;

2.5. kvėpavimo takams apsaugoti;

2.6. apsauginiais darbo drabužiais.

3. Mokinys privalo:

3.1. dirbti su asmeninėmis apsaugos priemonėmis;

3.2. rūpestingai prižiūrėti ir naudoti pagal paskirtį asmenines apsaugos priemones;

3.3. laiku pranešti profesijos mokytojui apie jų nusidėvėjimą, užteršimą, netinkamumą naudoti ir apie tai, kad baigiasi jų naudojimo terminas.

4. **PRIEŠ DARBO PRADŽIĄ.** Mokinys turi gauti iš profesijos mokytojo užduotį, susipažinti su darbų vykdymo tvarka ir saugiais darbo metodais.

5. Apsirengti tvarkingus ir tinkamo dydžio darbo drabužius, užsisagstyti juos, apsiauti darbo avalynę. Draudžiama dirbti su suplyšusiais, be sagų darbo drabužiais arba be jų.

6. Patikrinti asmenines apsaugos priemones.

7. Atidžiai apžiūrėti savo darbo vietą, pašalinti nereikalingus daiktus, galinčius trukdyti dirbti. Pašalinti darbui trukdančius pašalinius daiktus, kliuvinius. Vizualiai patikrinti, ar pakankamas vietinis apšvietimas.

8. Patikrinti savo darbo įrankius, kad jie būtų techniškai tvarkingi ir saugūs dirbti.

9. Patikrinti pristatomų arba skečiamų kopėčių, pastolių tvarkingumą.

10. Pastebėjus bet kokį gedimą, netvarką ar keliantį pavojų veiksni, informuoti vadovą. Darbo nepradėti, kol nebus pašalinti visi trūkumai. Būtinai darbu medžiagas, gaminius, instrumentus, įrangą darbo vietose išdėstyti tvarkingai, kad būtų galima išvengti jų kritimo, griuvimo, virtimo. Zonos, kuriose kyla susidūrimo su kliūtimis, griuvimo ir daiktų kritimo pavojus turi būti paženklinami šiomis juostomis.

11. Patikrinti, ar tvarkingi gautam darbui įrankiai, juos tvarkingai išdėstyti darbo vietoje, išbandyti (kuriuos reikia bandyti).

12. Darbo įrankiams keliami reikalavimai:

12.1. įrankiai aštriais galais turi būti gerai išgaląsti;

12.2. mediniai įrankių kotai, rankenos turi būti padaryti iš tvirtos medienos, be šakų, neįtrūkę, lygūs, tvirtai sujungti su įrankio darbine dalimi. Koto skerspjūvis turi būti ovalinis;

12.3. plaktukų darbinėje dalyje neturi būti įplyšimų, šerpetų, užplakimų. Darbinės dalies paviršius turi būti užapvalintas.

13. Prieš darbo pradžią nustatyti darbo zoną apie pastatą. Ji turi būti aptverta apsaugine tvorele ir pastatyti įspėjimo ženklai.

14. Pastebėjus kokius nors trūkumus, darbo nepradėti tol, kol jie nebus pašalinti. Naudotis tik tvarkingais darbo įrankiais, įrengimais ir kitomis darbo priemonėmis.

15. Informuoti profesijos mokytoją apie situaciją darbo vietoje, darbo patalpoje ar kitoje įstaigos vietoje, kuri, jo įsitikinimu, gali kelti pavojų darbuotojų saugai ir sveikatai.

16. **MOKINIO VEIKSMAI DARBO METU.** Dirbti elektros ir pneumatiniiais įrankiais galima tik apmokytam ir papildomai instruktuojamam.

17. Darbo medžiagas sandėliuoti išlygintoje ir suplūktoje aikštelėje. Medžiagas sukrauti taip, kad negalėtų savaimė pasislinkti, pabirti. Plyteles ir bortelius krauti į ne aukštesnes kaip 1m rietuves.

18. Neužkrauti darbo vietos ir perėjimų.

19. Esančias duobes, šulinius uždengti arba aptverti ir pakabinti įspėjimo ženklus ar užrašus.

20. Perėjimuose per kanalus ir griovius (gilesnius kaip 1 m) turi būti įrengti inventoriniai tilteliai su turėklais.

21. Dirbant vienoje vertikalėje su statybininkais, darbo vieta turi būti aptverta ir įrengti apsauginiai stogeliai.

22. Išlyginant ir sutankinant žemės sluoksnį, draudžiama būti buldozerio volo bei kitų mechanizmų veikimo zonoje (5 m nuo veikiančio mechanizmo).

23. Montuojant, pakraunant ar iškraunant aplinkos tvarkymui gaminius mechanizmais, naudotis specialia užkabinamąja įranga (traversomis, spec. replėmis, stropais ir kitais).

24. Išverčiant savivarčiais skaldą, smėlį, žvyrą, draudžiama darbuotojams būti išvertimo pusėje.

25. Iškraunant iš mašinos rankiniu būdu, būtina įsitikinti, ar iškrovimo pusėje nėra žmonių.

26. Kraunančiam, kad nenukentėtų nuo krovimo dulkių, stovėti priešvėjinėje pusėje.

27. Rankiniu būdu nešti bortelius galima nepažeidžiant 12.4 punkto reikalavimų.

28. Klojant asfaltbetonio dangas, darbuotojai privalo būti apsirengę signalinėmis liemenėmis.

29. Draudžiama stotis ant karštos asfalto masės, rankomis imti iš karštoje asfalto masėje pasitaikančius stambius akmenis.

30. Grindžiant ar remontuojant grindinį, išardžius akmenis sudėti tvarkingai į jiems skirtą vietą.

31. Ardant grindinį, darbuotojai turi būti išsidėstę darbo vietose ne arčiau kaip 1,5 m atstumu vienas nuo kito.

32. Draudžiama skaldyti akmenis arti dirbančiųjų arba praėivių. Skaldant akmenis, būtina užsidėti apsauginius akinius.

33. Aptikus nukritusį elektros laidą, nedelsiant nutraukti darbą ir pranešti apie tai tiesioginiam darbo vadovui.

34. Draudžiama priartėti arčiau kaip 8 m prie nutrūkusio laido.

35. Esant lietai, perkūnijai, turi būti nutraukti visi darbai.

36. **MOKINIO VEIKSMAI YPATINGAIS (AVARINIAIS) ATVEJAIS.** Susidarius sunkiai situacijai (pablogėjus sveikatai, sugedus darbo priemonėms ir kt.), dėl kurios gali įvykti avarija, nelaimingas atsitikimas arba kilti kitokių pavojų darbuotojų sveikatai, nutraukti darbą, išeiti iš pavojingos zonos ir nedelsiant apie tai pranešti tiesioginiam darbo vadovui.

37. Įvykus avarijai, pirmiausia imtis priemonių žmonių gelbėjimui.

38. Esant pavojui, pasitraukti iš pavojingos zonos ir pašalinti kitus ten dirbančius.

39. Informuoti profesijos mokytoją.

40. Iki tyrimo pradžios išsaugoti įvykio vietą tokią, kokia ji buvo avarijos metu, jei tai nekelia pavojaus žmonių gyvybei.

41. Kilus gaisrui, iškviešti ugniagesius tel. 112, pradėti gaisrą gesinti turimomis priemonėmis ir nedelsiant informuoti darbo vadovą apie gaisrą.

42. **MOKSLEIVIO VEIKSMAI BAIGUS DARBĄ.** Surinkti atliekas, nuvalyti ir sutvarkyti darbo vietą.

43. Sudėti įrankius, visus medžiagų likučius.
44. Naudotas asmenines apsaugos priemones sutvarkyti ir padėti į joms skirtą vietą.
45. Nusirengti darbo drabužius, nusiprausti.
46. Apie pastebėtus įvairius trūkumus ar gedimus pranešti profesijos mokytojui.

Instrukciją parengė: Darbų ir civilinės saugos inžinierius

V. Naruševičius